

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Kriza tekstilne industrije

V sedanjem času prihaja gospodarstvo posameznih držav bolj ali manj v težave. To je povsem razumljivo, ker sedanja vojna ovira normalen razvoj trgovine in izmenjave blaga. Teh ovir ne občutijo samo države, ki so v vojni, ampak tudi ostale, še nevtralne države. Prav tako je tudi v naši državi razumljiv delen zastoj v posameznih panogah industrije, predvsem v tistih, ki so navezane na uvoz potrebnih surovin.

Najbolj je v te težave zašla tekstilna industrija. O težavah te industrije ki zaposluje okrog 16 tisoč delavcev, piše zadnje dni tudi slovensko časopisje mnogo več. Nekam čudno pa zgleđa to, kot poročajo nekateri slovenski časniki, da so te velike težave predvsem samo v Sloveniji in da jih v srbskih in hrvaških krajih ni. Ti časniki trdijo, da so ostali kraji v naši državi bolj oskrbljeni s tekstilnimi surovinami kot Slovenija. Če je to res, pade gotovo krivda na odgovorne slovenske činitelje, ker so se vsekakor premalo brigali za socialno gospodarske razmere v Sloveniji.

Posledice te tekstilne krize bo seveda predvsem nosilo v ogromni meri delavstvo. Industrija sama bo v večji ali pa manjši meri gotovo obratovala dalje, tako da bodo lastniki že prišli do svojih, čeprav manjših dohodkov. Na drugi strani bo pa delavstvo, ki je pustilo zdravje v zaprašenih in nezdravih tovarnah, postalo brezposelno in prepuščeno samemu sebi. Saj celo OUZD v svojem letnem poročilu za leto 1939. ugotavlja, da je ravno v krajih razvite tekstilne industrije število živčno razkrojenih oseb iz leta v leto večje in to zaradi tega, ker v vladajo v teh krajih slabe higijenske, stanovanjske ter prehranjevalne razmere, kar ima za posledico telesno in duševno onemoglost delavstva.

Ob tej tekstilni krizi nam hodita pred oči dva socialna razreda, in sicer na eni strani kapital, na drugi delavec. Ravno v tej stroki je bila očitna razlika, kajti ta industrija je imela od povojne dobe sem, razen v krajših razdobjih, izredno ugoden gospodarski razvoj, ki je prinašal lastnikom velikanske dobičke. Velik del teh dobičkov pa ni niti ostal v naši državi, marveč je odšel po najrazličnejših potih v druge države. Ostali pa so pri nas doma samo telesno in duševno onemogli delavci, kar nismo trdili samo mi, ki smo bili zato ožigosani kot demagogi, ampak je ugotovil v letu 1939. tudi OUZD.

Kljub velikanskim dobičkom, ki jih je spravljala vsa leta ta industrija, pa je bilo delavstvo deležno najslabših zaslužkov. Opravičevalo se je to ravnanje z delavstvom s tem, da je premalo usposobljeno in da ne producira tega, kar bi dober tekstilni delavec moral. Časopisje pa je na drugi strani v zaščito industrije stalno poudarjalo, da je ta gospodarska stroka še mlada, ki ne zmore tako velikih socialnih bremen. Vsi poskusi delavstva, da si izboljša svoj gospodarski in socialni položaj, so bili brez uspeha, čeprav je bilo znano, da je ta industrija s svojim delavstvom ravnala najslabše. Na drugi strani pa je bilo delavstvo premalo zavedno in premalo odorno proti vsem krivicam in šikanam. Zato je bilo kaj lahko zadržati znano borbo leta 1936., ko se je delavstvo opravičeno borilo za malo boljši košček kruha. Takrat so se odlojujoči čit-

nitelji odkrito postavili na stran tekstilnega kapitala. Namesto da bi uvideli resničen in težak položaj delavstva in mu pomagali do izboljšanja, so celotno mezdno gibanje razglasili za politično in ga kot takega tudi likvidirali v veliko škodo delavstva, ki se še do danes ni moglo popraviti.

Pri tem nastane važno vprašanje, ali je bilo bolje, da je industrija odnesla težke milijone iz naše domovine, kakor pa da bi se gnotni položaj delavstva izboljšal in s tem tudi naše narodno gospodarstvo?

Značilno je, da je tekstilna industrija pri nas vseskozi uživala velike gospodarske prednosti tako pri davkih kakor v pogledu carinske politike. Poleg tega so ji slovenske občine dajale cenena zemljišča za postavitev industrijskih objektov, češ da bo ta industrija prinesla našim krajem poseben blagoslov. V resnici pa vidimo danes vso veliko nesrečo za slovensko delovno ljudstvo. Industrija je namreč dobro razumela čas in je svoje tovarne postavljala ne v mestih, pač pa na deželi. To pa predvsem zaradi tega, ker je špekulantsko že vnaprej računala na ceneno delovno silo. In mi se motila. S kmetov so drvela dekleta v tovarne in za nekaj dinarjev garala od jutra do večera. Pri tem so vsekakor trpela naša kmečka posestva, ker jim je industrija odvzemala domače moči iz lastne grude. In tako se

je ta industrija okoriščala z zdravimi, svežimi silami naših kmečkih domov, ki so zadnja leta trpela občutno na pomanjkanju delovnih sil. Zaslužek je bil v tovarnah tako majhen, da so bila z njim pač na videz zadovoljna kmečka dekleta, čeprav nastaja vprašanje, koliko je tovarniško življenje moralno kvarno vplivalo na naš kmečki življenjski velj. Vsekakor pa so veliko trpela dekleta delavskih domov in delavci sami, ker z zaslužkom niso mogli dostojno preživljati sebe in svojih družin.

Tako vidimo, da je ta industrija izrazil tip kapitalizma pri nas. Ustanavljala in gradila se je samo iz dobičkarskih interesov, in vsakdo, če je le imel malo kapitala, je že računal vnaprej, kako ga bo plodonosno naložil v tekstilno industrijo. Meščanstvo pa je z vsemi močmi podpiralo ta kapitalizem, od česar je gotovo imelo na račun našega delavstva svoje dobičke. Saj so v povojni dobi rastle tovarne kot gobe po dežju in vsakdo, ki je kolikaj trezno mislil, je moral že vnaprej vedeti, da se to za slovenskega delovnega človeka ne bo dobro končalo.

Ves drugačen bi bil položaj danes, če bi odločilni činitelji vseskozi gledali na to, da bi ta industrija izvrševala svoje socialne in javne dolžnosti v polni meri. Delavstvo bi bilo dobro plačano, zdravja ne bi puščalo v zahtli in premalo svetlih obratih, pri-

hranilo bi si lahko marsikaj za težke dni in tudi domače narodno gospodarstvo bi imelo svojo korist. Tako pa je vprav pri tekstilni industriji očitno neuspeh meščanske politike, ki je na eni strani negovala kapitalizem, na drugi strani pa onemogočala delavstvu, da bi moglo priti do svojih pravic in ga hranila samo z obeti in lepimi besedami.

V tem težkem položaju, ki grozi tekstilnemu delavstvu, je prva dolžnost odlojujočih činiteljev, da store vse, da ta udarec ne bo pretežak za delavstvo, ki je odvisno od vsakdanjega kruha. Delavske strokovne organizacije so se v vseh letih zadosti borile za izboljšanje položaja tega delavstva, istočasno pa tudi opozarjale na pogubne posledice tega nezdravega kapitalističnega gospodarstva. Za svoj trud in delo pa so doživele razočaranje in celo nepričakovane in nezaslužene udarce.

Ta žalosten primer je pa tudi težka preizkušnja za delavstvo samo. Res se je po večini rekrutiralo s podeželja, ki po vzgoji, katero je črpalo dolga desetletja iz meščanskih krogov, ni imelo potrebne izobrazbe, da bi se znalo boriti za svoje pravice. Vendar bi po dolgih letih dela v tovarni že moralo vedeti, da kot delavec spada v delavske vrste in delavske strokovne organizacije. Naj bo to enkrat za vselej zgled vsemu delavstvu, da je najprvo njegova pravica in vsakdanji kruh, potem šele vse druge. Čas je, da delavstvo gre enkrat samo vase in spozna živo resnico, da bo le to imelo, kar si bo priborilo.

Kako si bomo rudarji uredili svoje starostno in nezgodno zavarovanje?

Z razdelitvijo SUZOR-ja in na novo urejenega zavarovanja bo nastalo vprašanje, kako bo v tem splošnem starostnem, nezgodnem in bolniškem zavarovanju postavljeno rudarsko zavarovanje, katero je sedaj samostojno v bratovskih skladnicah. Brez dvoma se bo v naši državi z decentralizacijo SUZOR-ja uvedlo tudi splošno zavarovanje za vse stanove in poklice. Že zakon iz 1922. leta to predvideva, nastaja le vprašanje časa, kdaj se bo to izvedlo. Vsekakor bo potrebno, da bodo v to splošno zavarovanje vključeni tudi rudarji in plavžarji. Baza sedanjega zavarovanja, slovenskega na bratovski skladnici, postaja z dneva v dan bolj obupna, ker nima to zavarovanje potrebnega kritja, vse sedanje dajatve so le v zraku za bodočnost. Ustanova osrednjega sklada je bila le nekako skrupulo in le trenutna rešitev tega zavarovanja. Sedaj obstoječi pravilnik, po katerem se višajo pokojnine in napredovanja višjih zavarovalnih razredov, bo po poteku šestih let pokazal popolno kapitulacijo tega zavarovanja. Vsi predvideni poviški premij ne bodo zadostovali za pokritje pokojnin in drugih dajatev. S tem bo nastalo vprašanje povišanja premij in znižanja pokojnin, kakor se je to zgodilo že nekajkrat po vojni.

Z uvedbo splošnega zavarovanja na sigurni matematični bilanci in vklop rudarskih in plavžarskih zavarovancev pa bi se dalo to vprašanje postaviti na trdna tla, kar bi omogočalo in zagotovilo redne prispevke kakor tudi redne dajatve brez bojazni vednega izpreminjanja prispevkov in dajatev.

Kar se pa tiče bolniškega zavarovanja,

je pa za rudarje in plavžarje pri bratovski skladnici urejeno zadosti sigurno, saj garantira vso to zdravstvo z lastnimi bolnišnicami in drugimi zadostnimi pripomočki za dovoljno sigurnost zdravstva. Vsi prispevki in dajatve le zadoščajo za redno funkcioniranje potrebnih zdraviljenj zavarovancev. Splošno je tudi znano, da je zdravstvo pri bratovski skladnici eno najcenejših in najboljših.

Iz vsega sledi, da naj se rudarji vključijo v splošno zavarovanje le za starost in onemoglost, bolniško zavarovanje pa naj ostane samostojno z naslovom bratovska skladnica, kakor dosedaj. Bolniško zavarovanje je bilo in ostane vedno boljše, ako ni centralistično, ker pri boleznih so vedno

eksperimenti, katere si mora zavarovalec po svoji potrebi sproti spreminjati, dočim so pokojnine in rente potrebne z določitvijo na daljšo dobo. Tu nastajajo spremembe samo po stanju valut, dočim pri bolezenskem zavarovanju bazira to na časovni potrebi.

Pri uvedbi splošnega zavarovanja bo moral rudar stati budno na straži za svoje pokojnine, zlasti pa njegove strokovne organizacije, ako se bo hotelo priti do trajne rešitve tega vprašanja, katero je velike važnosti zlasti za rudarske zavarovance. Temu problemu je potrebno, da se v prav kratki dobi posveti velika pažnja od zavarovancev samih, kakor tudi s strani zakonodajalca.

Stremljenja Jugorasa

»Jugoras« in »Slovanski jug« (akademski organizacija JRZ) sta 23. avgusta sklenila tole resolucijo: »Mi smo za: 1. monarhijo in dinastijo Karadjordjevičev; 2. jugoslovenstvo na nacionalni osnovi z jugoslovensko ideologijo; 3. spoštovanje narodnih tradicij, družine, vere in običajev; 4. totalitarno državo s stanovsko ureditvijo; 5. državo nad vsem, narod nad skupinami in posamezniki; 6. zasebno lastnino s socialno vsebino in dejstvom; 7. odpravo vseh predprav; 8. načrtno, disciplinirano in nacionalizirano gospodarstvo; 9. pravico in dolžnost do dela, pravično razdelitev dobrin in socialno pravico; 10. enakovredno sodelovanje dela in kapitala; 11. obvezno nacionalno vsestransko vzgojevanje ljudstva. — Mi smo proti: 1. lažnivemu in spekulativnemu na-

cionalizmu; 2. lažnivi demokraciji, lažnivim državljanskim in političnim svoboščinam; 3. marksizmu; 4. masonstvu in njegovim inačicam; 5. kapitalizmu kot vladajočemu sistemu; 6. gospodarskemu liberalizmu; 7. korupciji, osebni in razredni prednosti; 8. strankarstvu, predpravam in razrednim razlikam; 9. zlorabljanju in izkoriščanju duhovne in telesne delovne sile; 10. brezvesanim spekulacijam in svobodni trgovini; 11. lažnimi meščanski morali in neodgovorni kritiki. Ob enem je bilo odločeno, da se pošlje poziv vsem nacionalističnim organizacijam, ki se s tem programom strinjajo, da se pridružijo skupni akciji. Za izvedbo teh odločitev je ustanovljen delovni odbor. —

Neustrašeno naprej!

Nadaljujemo razpravljanje o naših nalogah v sedanjem času. Nova vprašanja so nastopila tako nepričakovano, da je razumljiva različnost gledanja v naših vrstah. Vsak prispevek naj pripomore k razčiščenju, da si tako končno ustvarimo enotno stališče in krenemo po pravi poti, ki bo za delavstvo najbolj koristna in rešilna. Prosimo pa tudi druge tovariše, ki jih teži novi čas, da povedo o tem svoje mnenje. — Ur.

Povojne politične stranke so delovnega človeka stalno vzgajale tako, da mu niso nikdar ustvarjale lastne hrbtenice, ampak vedno le v nekaki skupnosti, od katere naj bi bilo odvisno tako duhovno kot gospodarsko življenje delavca. Če je hotel in želel dobiti delavec službo, se je moral obracati in prositi na nešteto najrazličnejših funkcionarjev, ki naj bi mu pomagali, da je službo tudi dobil. Če je hotel delavec dobiti izboljšanje svojega zaslužka, ali je želel doseči kak uspeh pri socialnih zavodih ali javnih uradih, prav povsod je že moral imeti kakega zaščitnika, da je lažje šlo. Prav isto kot s posamezniki, je bilo tudi z organizacijami. Politične stranke rabijo svoje lastne organizacije najrazličnejših stanov delovnega ljudstva, ki so jim končno bile le stanovski politični forumi, po katerih so stranke skrbele za svojo lastno moč in udeleževanje. V kolikor so mogle strokovne organizacije v taki skupnosti doseči svoje lastne uspehe, je bilo pač dvomljive vrednosti, ker so se interesi vedno križali z interesi drugih stanov, ne malokrat pa tudi s koristimi delodajalcev, proti katerim so se organizacije borile.

Najlepši zgled življenja v taki politični skupnosti je bila naša Jugoslovanska strokovna zveza. Pokojni dr. Krek je hotel, naj bi bil delovni človek odločujoči činitelj v politični skupnosti, ki naj ji daje smernice v javnem političnem življenju. Po njegovi prezgodnji smrti se je preokrenilo v toliko, da je slovenski delovni človek postal v slovenski politiki svetopisemski Lazar, ki je lahko živel le od drobtinic, ki so padale iz slovenske politične mize. Krekova načela, ki temeljijo v krščanski samozavesti delovnega človeka in v njegovem ponosu in delavski zavesti, so v slovenskem krščanskem delavstvu vzbudila odpor proti vsakemu strankarskemu izrabljanju. Slovenski krščanski delavec je videl v svojem lastnem delavskem gibanju samega sebe, svoj ponos in svojo čast. Zato je ustvarjal in vodil svojo Jugoslovansko strokovno zvezo tako, da je bila vsa njegova in on ves njen, to je po izrazito delavski poti, ne meneč se za to, kar pravijo najrazličnejši ljudje v kakih širši politični skupnosti. Tako je delavec uveljavljal samega sebe, koval svojo lastno usodo in kuje svojo bodočnost.

Če bi bila politična skupnost res skupnost nas vseh v Krekovem duhu, bi morala biti takega samozavestnega delavskega podviga vesela. V našem delavskem gibanju bi ta skupnost imela najboljši material za socialno preosnovno slovenskega javnega življenja, Delavec bi lahko v taki skupnosti samostojno in neovirano branil svoje lastne delavske koristi tako v gospodarskem, socialnem in javnem življenju. Nastopal bi kot pravi delavski zastopnik v občini, v banovinskem svetu in tudi v parlamentu. Vsa slovenska politična skupnost bi ga pa v opravičenih zahtevah morala podpirati in njegovi uspehi bi bili uspehi vsega slovenskega naroda, ki je v veliki večini narod delovnega človeka. Ostrina kapitalizma bi se tako odstranila, socialno razredne razmere bi se ublažile in prav gotovo bi danes ne stali pred tako velikimi socialnimi težkimi problemi kot v resnici stojimo.

Toda, ne tako. Življenje je šlo žalibog drugo pot. Namesto razumevanja je doživljalo slovensko krščansko socialistično delavstvo popolno nerazumevanje. Namesto ljubezni je doživljalo sovraštvo in izgovorjeni in pisani besedi, namesto skupnega dela v skupnosti za blagor slovenskega delavnega človeka, je naše delavstvo doživelo prelom, to se pravi, da je bilo izključeno iz takozvane katoliške slovenske politične skupnosti. Namesto sodelovanja z JSZ so voditelji politične skupnosti ustanovili svojo lastno delavsko organizacijo, ki je taka kakršna so si oni želeli. To se pravi delav-

sko v toliko, kolikor je njim všeč, ne pa delavstvu.

Za naše krščansko socialno delavsko gibanje je tako tudi prav. Marsikoga je morda ta odločitev prvi hip zabolela, toda danes vidimo, da nam gotovi ljudje niso mogli storiti lepše usluge. Svobodni in neodvisni od vsake strankarske politične skupnosti si krščanski socialisti ustvarjamo svojo lastno bodočnost. Nihče nam nikdar ne bo mogel očitati, da smo bili v reakcionarnih časih kakršni koli priveški. Samostojno je živelo naše gibanje svoje lastno življenje na osnovi kršč. socialističnih načel od časov našega ustanovitelja naprej. Ni nas treba biti sram ne preteklosti, ne sedanosti. Čistih rok so bili naši tovariši vsikdar in povsod in vedno so v našem boju imeli pred očmi dobrobit slovenskega delavca in vsega slovenskega delovnega ljudstva.

Čeprav je vzgajalo meščansko strankarsko življenje slovenskega delavca v nepreštani odvisnosti in naslanjanju na druge faktorje, je vendar v Krekovi Jugoslovanski strokovni zvezi vzrastle samozavest delavca, ki ne prosí miloščine, ampak zahteva le

Strokovna poročila

Šentviški mizarji v mezdnem gibanju

Zaradi vedno naraščajoče draginje smo morali šentviški mizarjski pomočniki pričeti mezdno gibanje. Dolgo smo čakali v upanju, da bodo mojstri sami uvideli, da pomočniki s to plačo ne morejo niti životari, kaj šele dostojno živeti. Saj imamo še tri pomočnike, ki ne dosežejo niti najnižje minimalne mezde.

Zato so pomočniki, zbrani na skup-

Po občnem zboru Strokovne zveze rudarjev JSZ

Že pred meseci bi se moral vršiti občni zbor »Strokovne zveze rudarjev JSZ«, toda zaradi splošne prepovedi vseh sestankov in zborovanj smo ga morali preložiti na pozneje. Ker so sedaj sestanki zopet dovoljeni, je odbor zveze takoj uredil vse potrebno, da se izvrši tudi občni zbor. Vršil se je v nedeljo 25. avgusta ob 14. v Trbovljah, v prostorih krajevske skupine, ob polnoštevni udeležbi delegatov krajevnih skupin rudarjev.

Zbor je začel in vodil predsednik zveze tov. Kralj Franc. Sledila so poročila odbora in delegatov krajevnih skupin. Iz vseh poročil je bilo razvidno, da je zveza v preteklem poslovnem letu v polni meri izvršila svojo dolžnost, saj je po poročilu tajnika imela kar 15 rednih in 3 izredne seje.

Zveza rudarjev JSZ se počasi pa toliko bolj gotovo uveljavlja med rudarji, pa tudi ostali javnosti. To lepo dokazujejo volitve obratnih zaupnikov, v bratovsko skladnico in pa tudi vsa mezdna gibanja, pri katerih zveza s svojimi zastopniki aktivno sodeluje. Poročila o delu zveze so dali tov. Kralj, referent Križnik in tajnik Logar.

Po poročilih se je izvolil nov odbor. Po večini so ostali v odboru stari tovariši. Za predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Kralj Franc, za podpredsednika Križnik Filip, za referenta Logar Vojteh, za tajnika Zupančič Franc, za blagajnika pa Zupan Franc. V širši odbor pa vsi predsedniki krajevnih skupin.

V imenu centrale je pozdravil občni zbor tajnik tov. Rozman, čestital je zvezi k tako lepemu napredku in uspehu. Delo, katerega je zveza opravila v preteklem letu je velike važnosti ne samo za JSZ, marveč za vse rudarsko delavstvo. V času, ko delavci v drugih strokovnih organizacijah eden drugega napadajo in si očitajo izdajstva, je zveza v najlepšem soglasju z odborom centrale in članstvom brez velike borbe vršila svoje težko delo.

Naše delo počiva na poštenju in osebnih odgovornosti. Zato v naši strokovni organizaciji ni nobenih pretresov niti osebnih razračunavanj. Vsi se namreč zavedamo enega, da smo v službi naše velike delavske skupnosti in da smo dolžni k temu izboljšanju doprinesiti vsak svoj delež. To stalno

pravico. In po tej pravici kriči danes ves svet in v tem so danes tudi vsi problemi današnjih težkih dni. Vsak dan bolj očitno se vidi, kako prav so imeli člani naše JSZ, ki so svojo organizacijo vodili po samostojni in neodvisni poti, pa tudi, kako veliko pogreško so napravili oni, ki so zdravo vejo JSZ odrezali od bolnega telesa politične skupnosti.

Naše gibanje gre svojo lastno pot dalje. Ni se nam treba naslanjati na nikogar drugega kot na svojo lastno zavest, ni nam treba spreminjati niti načel niti ubirati kakih taktičnih poti za doseg svojega cilja, ampak gremo premočrtno po naši krščanski in socialistični poti za edinim ciljem, da delavec postane zopet človek po božjih postavih. Čas bo pokazal, da bo v bodočih dneh zmogala poštenost, značajnost in doslednost. Te vrline so jedro našega gibanja in počastno lepših dni, so pa tudi poguba marsikoga, ki misli, da bo brez njih mirno sedel v žaru zlatega teleta današnjih dni. Zato pa tovariši, samozavestno naprej! Po težkih preizkušnjah in žrtvah, po trdem in hudem delu bomo tvorci lepših časov, katere bomo morali šele priboriti. Toda čim večja bo armada poštenih in doslednih borcev, tem preje se bomo lahko veselili novega vstajenja!

S. Z.

uspehi dela zadnjega časa. O vsem tem delu pa danes ni bilo skoraj govora. In vendar vemo, da smo v vsakem času in vprašanju, ki se je za rudarje postavilo na dnevni red, naredili vse, kar je bilo mogoče in smo tako zvezo uveljavili v vseh rudarskih ustanovah, kakor tudi v mezdnih gibanjih. Vse to nam daje poročstvo, da je naše delo pozitivno in koristno. Zato rudarji vztrajajte na tej poti, kajti ne samo borba za boljši košček kruha je važna in potrebna, marveč tudi vera v našo skupnost in moč, ki pa se ustvarja z resnim in požrtvovalnim delom, ne pa z blatenjem in natolcevanjem na levo in desno.

Zvišanje pokojnin upokojencem bratovskih skladnic

V zvezi z akcijo, da bi se doseglo zvišanje pokojnin tako staro kot novoupokojencem bratovske skladnice, je JSZ 26. aprila tega leta poslala ministru za gozdove in rudnike vlogo s prošnjo, naj ministrstvo kar najprej skliče anketo bratovskih skladnic v državi, na kateri bi se skušala najti središča, da se rudarskim upokojencem zvišajo pokojnine.

Na to vlogo je JSZ prejela iz ministrstva za gozdove in rudnike preko rudarskega glavarstva v Ljubljani odgovor naslednje vsebine:

»Dostavlja se priložena vloga Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani št. 1145/40 od 26. aprila t. l. s tem, da glavarstvo skupno s tamkajšujo glavno bratovsko skladnico in v smislu odredb §§ 164. odnosno 162. pravil bratovske skladnice poskuša najti možnost, da se reši vprašanje povišanja pokojnin kakor so to izvršile ostale glavne bratovske skladnice v državi.

Z ozirom na to, ker so ostale glavne brat. skladnice navedeno vprašanje na podlagi svojih finančnih poročil že rešile, ne bi bilo potrebno sklicanje skupne ankete vseh glavnih bratovskih skladnic zaradi enakega reševanja tega vprašanja, marveč naj glavna bratovska skladnica v Ljubljani to reši na podlagi svojih finančnih možnosti.

JSZ je hotela doseči anketo v Belgradu zato, da bi se skušalo dobiti del zneskov iz sanacijskega fonda glavnih bratovskih skladnic. Za to pa je treba sporazuma vseh zainteresiranih in spremembe uredbe, ker so sedaj za druge namene kot je določeno, ne more uporabljati.

Doma pa rudarsko zavarovanje samo ne razpolaga s potrebnimi sredstvi, da bi moglo zvišati pokojnine. Tako se zadeva, ki je tako težka in krivična, prelaga sedaj sem, sedaj tja, rešitve ni pa nobene.

Nekaj se bo pa vendarle v tem pogledu moralo zgoditi, kajti posebno staroupokojenci, seveda nič manj tudi novoupokojenci, ne morejo živiti pod zemljo.

Dr. Tomaž Furlan:

Po katastrofi

Onemeli smo od groze, ko smo v miru in pod varno streho opazovali vse faze francoskega poraza. Poraz je bil po svojem poteku rekel bi peklenško strahotno, toda še strahotnejše so njegove posledice predvsem za Francoze same. Nikakor ne moremo govoriti o drugem Sedan. Takrat je bilo treba plačati pet milijard vojne odškodnine, odstopiti Alzacijo in Loreno, drugega hujšega takrat ni bilo. Francija je bila takrat le oslABLJENA, premagana, danes pa je tako rekoč prenehala obstojati. Francoski svet se je zrušil, Evropa je zgubila svojo tisočletno politično in kulturno osnovo.

Plaz, ki je porušil francosko stavbo, prav za prav ni imel česa podirati; črvena in spodjedena stavba se je zrušila že ob prvih viharjih sunkih.

Slovenska zavest je na ta zgodovinski dogodek reagirala prav različno. Dr. A. Gosar je vzkliznil: »Kriv je katolicizem, oziroma vsaj sokriv, ker ni znal uvrstiti se v novi svet in tako s svojo prisotnostjo omiliti propad starega sveta, če ga že ne bi bilo mogoče zadržati.« Legitimni zastopniki katolicizma pa so s prstom pokazali na »prave« grobokope evropske svobode in framacij in v materializmu francoskega levičarstva, ki ga je predstavljala ljudska fronta. A kaj naj pore-

čemo mi? Ali naj tudi mi žalujemo za izginulim svetom, ki mu vsaj po svojem socialno kolektivističnem hotelju nismo nikoli pripadali. V pričakovanju lepše in pravičnejše bodočnosti bomo rajši zaklicali: Hvala Bogu, da je šel! Ta svet nam ni bil prijazen, borili se bomo naprej, a ne žalovali za umrlim.

Eno dolžnost pa nam sedanji položaj vendarle nalaga. Pregledati moramo novo situacijo in preiskati vzroke poraza, kje so skrite korenine vojaške katastrofe, kdo je kriv za vso demoralizacijo francoskega vojaka. To si odgovorimo, pa si bomo pridobili dragocenih naukov za naše delo, za svojo bodočnost.

Vojaški poraz! Kdo je njegov prvi krivec. V čisto strateških zadevah prav gotovo generalni štab. Za tega je znano, da je bil od Focha naprej trdno v katoliških rokah. General Weygand je bil Fochov adjutant; v Compieskem gozdu je bil prvič prisoten, drugič že zaradi simetrije dogodka ne bi smel manjkati. Toda ne samo šefi, tudi podšefi vse do podoficerjev so bili sami gojenci jezuitskih zavodov. Leta 1923, mi je ob posetu nekega takega zavoda v Parizu razkladal eden od sedanjih naših vodilnih katoliških politikov takratno stanje v francoski vojski: »Za božič je pristopil k mizi Gospodovi sam generalissimus in dve sto generalštabnih oficirjev. Nihče ne more postati generalštabni oficir, kdor

Do naših krajev

Vevče

Zopet se po nekaj mesecih boljše zaposlitve pojavlja kriza. Podjetje je 25. t. m. najavilo praznovanje 5 dni v tednu in odpovedalo čez 100 časnim delo. Kot glavni vzrok navaja nemški pritisk na naš papirni trg, in da se nemški kartel ne drži določil medsebojnega dogovora in uvaža papir po nevdržno nizkih cenah. Naročila so po izjavi podjetja padla za dve tretjini in ne vedo, kaj bo, če bo šlo tako naprej. Tudi mi delavci ne vemo kaj bo, ker smo z zaslužkom življenjsko povezani.

Draginja rapidno in skokoma narašča. Vprašujemo se, ali ni nikogar, ki bi ta val zaustavil. Imamo dovolj uredb, pa vse skupaj nič ne pomagajo. Naši zaslužki imajo vsak dan manjšo kupno moč. Da se o tem pogovorimo, je sklican za nedeljo 1. septembra sestanek vsega delavstva v Vevčah, ki bo ob pol 8 zjutraj pri Gašperlinu v Vevčah. Če smo kaj vredni, ne bo nikogar manjkalo.

Naš izlet v nedeljo 25. t. m. je kar lepo uspel. Vladovalo je ves dan pravo tovariško razpoloženje. Izlet, ki ga delavstvo samo priredi, je brez dvoma bolj neprisljhen, kot pa tisti, ki jih kakor čujemo, prireja neko podjetje. Opozorili bi pa, da je med nami vse premalo doslednosti, ker so se nekateri prijavili, pa niso prišli, čeravno je bil zvezan izlet z majhnimi stroški. Malo več požrtvovalnosti v vseh zadevah je pa res treba med nami, ker sedanji čas potrebuje naše polne iniciative.

Celje

Sestanek. V sredo dne 4. septembra je sestanek v Delavski zbornici. Ker se je nabralo precej snovi, bo sestanek posebno za mizarske pomočnike velike važnosti. Zato naj ne bo nikogar, ki bi izostal. Začnemo točno ob pol 8 zvečer. Opozorite na sestanek tudi druge tovariše in tovarišice!

Jarše

V nedeljo, dne 4. septembra ob pol 10 dopoldne se bo v prostorih gostilne Borštinar v Sred. Jaršah vršil članski sestanek naše strokovne skupine tekstilnega delavstva. Na sestanek bo prišel tajnik tov. Rozman. Vse člane in članice vabimo, da se tega sestanka polnoštevilno udeležite.

Zagorje

Pretekli teden je umrl po dolgotrajni bolezni naš član **Stupnikar Jože**. V nedeljo popoldne je bil pogreb, katerega se je članstvo in tudi ostali prijatelji v obilnem številu udeležili. Skupina se je pogreba udeležila tudi s svojim praporom. Družini naše sožalje. — Ob tej priliki je dolžnost, da njegovi družini priskočimo na pomoč, ker je zaradi dolgotrajne bolezni do skrajnosti izčrpana. Zaradi tega opozarjamo vse člane na sklep občnega zbora skupine leta 1937., da v slučaju smrti prispeva vsak član

dotični družini umrlega po din 5.— Vsi smo na tej poti in ne vemo ne ure ne dneva, kdaj nas doleti nesreča, zlasti še rudarja. Pobirali bodo blagajnikovi namestniki.

Preteklo soboto smo imeli po dolgem času zopet dovoljen sestanek, na katerem je poročal tov. Križnik iz Trbovelj o celotnem poteku zadnjega meznega gibanja in njegovem uspehu. Poleg tega je poročal še marsikatero važne stvari, ki živo zadevajo našega rudarja oziroma ga bodo zadele v bližnji bodočnosti. Poročal je tudi o položaju staroupokojencev in tudi novoupokojencev ter o akcijah, katere se vodijo za navedene rudarske upokojence. Žal, da sestanek ni bil tako obiskan, kakor bi bilo želeli! V bodoče malo več posvečanja stvari, ker sestanki so sedaj zopet dovoljeni in jih bomo sproti objavljali. Zaradi brezbriznosti nas samih gre marsikatera stvar mimo in preko nas, in bo v bodoče še hujša, če ne bomo budno na straži. Čakajo nas še vse hujše borbe, zaradi tega je treba borbenosti in pripravljenosti na žrtve. Z oklevanjem v bodoče ne bo uspeha in se zna zgoditi, da bodo vsi tisti, ki so kakor troji med pridnimi čebelicami, enkrat dajali svoj odgovor zavednemu delavstvu, ki zanje toliko žrtvuje. Zaradi tega je dolžnost vsakega rudarja, zlasti še organiziranega, da pokaže vsem takim pot v organizacijo.

Trbovlje

Članstvu strokovne skupine rudarjev sporočamo, da bo **članski sestanek** v ponedeljek 2. septembra ob 5 popoldne v prostoru tajništva. Vabljeni vsi! Po sestanku bo zaupniška seja, na kateri bomo razpravljali organizacijske zadeve. Prosimo, da nihče od zaupnikov ne manjka.

Rimske Toplice

V Gračnici smo imeli v nedeljo 18. t. m. lesni delavci lep sestanek. Ob 8 zjutraj smo se zbrali v gostilni Majcen. Tov. Grošel je govoril o naših strokovnih in domačih razmerah, tov. S. Zumer pa o potrebni delavski zavesti in o časih, v katerih živimo. Če je bilo kdaj, je zdaj potrebno, da stoji delavstvo budno na straži in varuje svoje pravice, kolikor jih še ima. Pa to še ni zadosti. Samo obramba je danes premalo. Vse sile bomo morali zastaviti v to, da se bo delavstvo uveljavilo tako, kot je treba in si ustvarimo bodočnost, v kateri bo tudi delavec veljal toliko, da bo vse svoje pravične zahteve uveljavil. Naredili smo tudi potrebne sklepe z ozidrom na rastočo draginjo.

Jurklošter

V nedeljo 18. t. m. smo imeli popoldne ob 4 zelo lep članski sestanek naše skupine. Tako lepo obiskanege zborovanja že dolgo nismo imeli. Obiskala sta nas ob tej priliki tov. S. Zumer in tov. Grošel, ki sta nam prav lepo podala v svojih poročilih

sliko današnjega delavskega življenja in njegovih potreb. Z velikim zanimanjem smo poslušali oba. Končno smo reševali tudi domače gospodarsko vprašanje in sklenili, da napravimo nov korak za izboljšanje našega zasluzka.

Gameljne

V nedeljo 25. avgusta je bil za delavstvo tovarne »Stora« v Gameljnah običajni vsakomesečni strokovni sestanek, ki je bil zadovoljivo obiskan. Tega sestanka so se udeležili tudi tovariši, ki so dosedaj stali ob strani, največ po krivdi prejšnjega predsednika organizacije. Prav je, da so prišli zopet pomagat organizaciji. Kajti v sedanjih resnih časih bo delavstvo le toliko veljalo, v kolikor bo organizirano. Samo to delavstvo namreč ve, kaj hoče. Smo na najboljši poti, da bomo sedaj izvedli v našem obratu stoddstotno organizacijo. Delali bomo na to, da bodo še neorganizirani spoznali, da je naravnost izdajstvo nad delavstvom, če stoji kdo izven organizacije in pusti, da se samo nekateri bore za skupne delavske pravice. Sicer bomo pa odločno zahtevali, da imajo neorganizirani mesta v tovarni.

Na sestanku smo obravnavali tudi nekatere tekoče zadeve. Tovarišice, ki so zaposlene v oddelku mojstra Stojkoviča, so se pritoževale zaradi tega, ker morajo do 120 kg težke valje dvigati in prenašati same, dočim mojster, ki je močan za 10 delavk, noče priskočiti na pomoč. Sicer je velik gospod, vendar pa mislimo, da bi mu ne padla z glave krona, če bi poprijel pri tem delu tudi on.

Zrtev teh razmer je postala delavka Podgoršek Lucija. Pri prenašanju težkega valja je padla vznak, valj pa na stopalo desne noge in ga poškodoval. Sreča, da je bil val samo 65 kg težak. Če bi bil velik 120 kg težak val, bi bila nesreča še hujša.

Značilna za socialnost tovarne je naslednje: Ob času, ko se je ponesrečila Podgornikova, je bil pred tovarno avtomobil, last tovarne. Vodstvo pa ni bilo toliko uvidno, da bi ponesrečenko naložilo na avtomobil in jo odpeljalo k zdravniku.

V tovarni še ni urejeno vprašanje povišanja plač nekaterim delavkam novinkam na višino minimalne mezd, dasi je podjetje obljubilo, da bo to napravilo. Podjetje vedno odlašča. Moti se pa, če meni, da se bo odtegnilo temu povišku. Najmanj od 1. aprila dalje bo moralo zvišati plače.

Tudi nekaterim drugim delavkam bo treba urediti plače. Zlasti pa bo treba zvišati draginjske doklade na višino, kot jo je zahtevala zadnjič centrala. Kakor vidite, organizaciji nikoli ne manjka dela.

Ljubno

V nedeljo 1. septembra bo redna seja odbora žagarskega delavstva Savinjske in Zadrečke doline. Skrajni čas je, da tudi naše žagarsko delavstvo postavi svoje zahteve za zboljšanje plač, ker nas draginja neznošno tlačí. Da bo to naše prizadevanje čim bolj uspešno, naj se našim strokovnim skupinam pridruži vse še neorganizirane

rano žagarsko delavstvo. Spoznajmo že vendar, da neorganizirani ne dosežemo ničesar. Prazni želodci nas torej silijo, da se oprimemo naše organizacije JSZ in pričnem borbo za kolikor toliko človeško preživljanje.

Vse pomožne blagajnike prosimo, da k seji prinesejo članarino, vsi tisti pa, ki so s članarino zaostali, naj jo takoj plačajo. Če smo člani le na papirju, ne pomenimo nič in smo le suha veja, prej v napoto kot v korist.

Guštanj

Že nekaj mesecev je minulo, kar smo delavci preko svojih strokovnih organizacij predložili podjetju predlog za zvišanje plač. Toda na vse urgence in zahteve, da bi prišlo do razgovorov se le odlašča. Res čudno, za delavstvo ni potrebne denarja, ko je vendar povsem jasno, da naši dohodki že dolgo niso več v skladu z draginjo. V podjetju so bile v zadnjem času, vsaj tako se je govorilo, nekatere nerednosti, kar pa mislimo, da ne more vplivati na to, da bi delavci ne dobili draginji odgovarjajočega zvišanja plač. Naj se te stvari malo hitreje rešujejo, kajti razmere so vedno težje in draginja vsak dan večja.

Izlet na Dobeno

pri Ljubljani priredi Zenski odsek JSZ v nedeljo 29. septembra popoldne. Vse članice JSZ kamniškega okraja se zberejo pri popoldanskem vlaku iz Ljubljane okrog pol 2 na trziški železniški postaji, od koder gredo skupno na prijazen hribček. Vse ostale članice z Gorenjske in iz šentvidske okolice se zberejo okrog 1. ure v Gameljnah, od koder gredo prav tako skupno na Dobeno. Tam se snidemo vse skupaj in preživimo nekaj ur v tovariški družbi v prosti naravi. Zadnji izlet, ki smo ga priredile v Kamniško Bistrico, je bil vsem tako všeč, da nam bo ostal še dolgo v spominu. Vabimo vse tovarišice iz daljne in bližnje okolice, da to popoldne pridejo na Dobeno in se tako zblížujemo in spoznavamo. Tudi deklet-delavka in žena-delavka se morajo zbirati v organizaciji in na izletu, kajti tudi me moramo biti danes delovne v borbi za naš vsakdanji kruh. Če bi bilo v nedeljo 29. septembra deževno vreme, se izlet preloži na prihodnjo nedeljo 6. oktobra. — Odbor ženskega odseka JSZ.

Delavski koledarček za l. 1941.

V eni zadnjih okrožnic smo naročili krajevnim skupinam, naj sporoče, koliko izvodov Delavskega koledarčka za leto 1941. naročajo. Nekatere skupine so to že sporočile. Vse ostale, katere pa tega niso uredile, prosimo, naj nam v najkrajšem času to sporoče.

Poleg tega prosimo tudi vse tiste skupine, katere so prejele potrebne naročilnice za nabiranje inseratov za Delavski koledarček 1941, da nabrane inserate čimprej pošljejo v centralo. Koledarček bo namreč kmalu treba dati v tisk, zato je treba z delom v tej smeri pohiteti. Zato prosimo, da nam dela v tej smeri ne ovirate, marveč takoj izvršite, kar je bilo naročeno.

ni prišel iz jezuitskih kolegijev. V prihodnjih letih se lotimo podoficirskega kadra. Vojska je trdno v naših rokah. Ali potemtakem ne diši vse vpitje po krivcih, ki so povsod drugod, le pri nas ne, nekoliko tudi po geslu: »Primitite tatu!«

Toda še boljši generali — o tem smo trdno prepričani — in niti sam Brauchitsch ne bi mogel strahovitega poraza, poraza, ki je mnogo hujši od Poljskega, niti za en sam dan odložiti ali samo malo zmanjšati. Saj je bila Francija težak bolnik že mnogo prej, preden se je še odločila, da bo s tveganim korakom branila svojo svobodo in svojo posest. Francija se nahaja že od svetovne vojne sem v težki krizi, pošteno rečeno v desetletja trajajoči revoluciji. Boj med kapitalizmom in kolektivizmom, ki se je v Nemčiji z nacionalnim socializmom končal radikalno v prilog slednjega, se je v Franciji vlekel kot črevo brez konca in kraja. Levica ni mogla in ni mogla prodreti. Na volitvah pač, toda volitve tudi v tako demokratični državi še niso podeljevale oblasti zmagovalcu. Kako tudi, če pa je bila moč denarja večja od politične oblasti. Bilo je naravnost tragikomično, kako je proslulih 200 družin, ki jih Slovenčevi uvodničarji tako dosledno zamolčijo, vladalo Franciji ne glede na to, komu je narod izrekel svoje zaupanje. Dvakrat je prišla levica do oblasti in dvakrat jo je pregnala francoska plutokracija

z enostavnimi finančnimi transakcijami: izvažali so kapital, vrednost franka se je zamajala in vlada je šla po gobe. Očividno je bilo, da mora priti do preloma med levico in desnico na lep ali na grd način. Do tega pa ni prišlo. Sredi notranjega razdora je Francoze dohitela vojna, za katero pa niso bili pripravljeni niti gmotno niti moralno. Francoski vojak je bil v Maginotovo linijo zagrenjen in divjen za Francoze. Kapitalizem se je igral z državo tako dolgo, da je pogubil sebe in državo. Danes se mi ne zdi važno, da li je bilo tistih 200 družin včlanjenih v masonskih ložah ali ne. Kazen je enaka za vse, tako za masone kot nemasone in kot za preprostega francoskega proletarca. To slednje je važno prav za naše gibanje.

Prav za prav kazni le ni enaka. Plutokracija je vohala katastrofo. Svoj obstanek si je že davno prej zavarovala onstran morja. Narodna usoda pa je čistokrvnemu kapitalistu vedno bila — deveta brigada.

Za nas najvažnejši pa je tisti del krivde, ki ga nosi francoska levica. Namenoma ne porabljamo izraza ljudske fronte, ker je bila ta politična tvorba tako nemočna kot so nemočne vse politične tvorbe, rojene iz kompromisa. To je bil tudi njen poglavitni greh. Francija je bila notranje naravnost neverjetno slabotna, politično do smrti utrujena. Ni bila v stanju roditi nobenega izrazitega političnega

gibanja, ki bi tvegalo prevzeti vodstvo naroda in državno oblast. Rekli smo tvegalo, kajti prav za to je šlo. Za tveganje pa je bil g. Blum prestar in prebogati in je tako zamudil trenutek, ki se mu je sam nudi. Tako pa se je moral umakniti kot moker kužek na povelje tistih 200 družin, ki so pod patriotičnimi gesli izvažale kapital iz države ter tako uničevale gospodarsko in moralno moč naroda in države.

Prebogati. Francija je imela dva obrambna sistema, ki sta ji spodkopala življenjsko moč. Prvi je bil poznana Maginotova črta, ki se je zrušila v enem dnevu. Druga črta pa je bil francoski rentni sistem. Vsak, tudi malopremožni Francoz je imel svojo rento, ki mu je omogočala že v rani starosti brezskrbno življenje. Zato je bil že vnaprej obsojen na neuspeh vsak malo bolj tvegan politični pokret. Kakor hitro se je zamajala renta, se je ustrašil sam g. Blum in vestisočglavi kongres socialistične stranke. Rente pa so bile v rokah plutokracije. Poznan je izrek: Francoz ima srce na levi, denarnico pa na desni strani. Tako so Francoze pokopale ravno njihove vojaške in gospodarske trdnjave.

Za nas je važen nauk, ki se ga učimo iz francoske nesreče. Za usodo naroda smo vsi enako odgovorni, tako kapitalisti kot proletarci, katoliki kot nekatoliki. Posledice ob morebitni nesreči pa niso enake. Težje so za tiste,

ki ostanejo, to pa je predvsem proletarec in mlada generacija. Zato je pa naša odgovornost toliko večja, zato toliko močneje povzdignimo svoj glas, izpopolnimo svoje delo in potisočermu napore.

Pogoji za korporativno ureditev

O korporativnem sistemu piše v belgrajski »Politiki« dr. Dj. Tasić ter navaja med drugim Mussolinijevo izjavo, ali se more korporativni sistem vpeljati v drugih državah (razen v Italiji). Mussolini pravi: »Brez dvoma bodo postale zaradi krize kapitalizma korporativne rešitve povsod nujne, ali da se napravi korporativizem poln, popoln, integralen, revolucionaren, so potrebni trije pogoji: Ena sama stranaka, s katero se ustvarja razen gospodarske tudi politična disciplina in da stoji nad nasprotujočimi si koristmi kot vez, ki veže vse državljane. To ni dovolj. Razen enotne stranke mora biti država totalitarna, to se pravi, država, ki obsega vse sile, vse koristi, ves up naroda, da bi jih spremeni in da jim da višek moči. To še ni dovolj. Tretji pogoj, zadnji in najvažnejši: treba je doživeti razdobje zelo visokega idealnega poleta.« Članek nato ugotavlja, da teh pogojev za uvedbo uspešnega korporativizma v naši državi ni, oz. so nemogoči.

Razgledi

»Mi ne bomo odkrivali Angležem načrtov nemških napadov,« piše znani italijanski časnikar, moremo pa jih zagotoviti, da sta se nemška in italijanska akcija šele začeli. Akcija bo postala vedno silovitejša, brezobzirnejša in razdiralna. Medtem so že v prvi fazi bili Angležem zadani smrtonosni udarci. Tako piše italijansko časopisje o napadu na Anglijo. Ob enem zavrača angleško časopisje, češ, da je še prezgodaj ko angleški časopisi slave že sedaj svoje uspehe. Ob enem napovedujejo, da bo v zelo kratkem času Nemčija pripravila nova presenečenja.

O dvomesečni borbi proti Angliji piše ameriško časopisje ugodno. Gotovo pa še ni nikakih odločilnih uspehov na nobeni strani. Sodijo, da so zgubili Angleži polovico manj letal kot napadalci. Angleški imperij jese-daj oborožen in njegove sile se povečavajo ter je vojna že zavzela obseg svetovne vojne. List »Newyork Times« meni, da je vedno manj verjeten direktni napad na Anglijo čimbolj se bliža jesen. Nasprotno pa italijansko in nemško časopisje napoveduje, da se bodo napadi na Anglijo v kratkem zelo povečali in postrili. Nemško časopisje zelo napada angleško, češ, da so Angleži zelo naivni, ko pišejo, da so Nemci doživeli že več uspehov.

Nepopustljivost Romunije napram Madžarski je pripeljala skoraj do popolne prekinitve pogajanj. Z madžarske strani so v ponedeljek objavili, da ni verjetno, da bi se romunsko-madžarska pogajanja kmalu nadaljevala. Prav tako nezadovoljni kot Madžari so tudi Nemci in Italijani, ki hočejo doseči, da se pogajanja čimprej nadaljujejo. Nemčija in Italija hočeta preprečiti, da bi se razmerje med Madžarsko in Romunijo ne razvilo v vojno razpoloženje. Po nemških in

italijanskih načrtih mora v tem delu Evrope biti mir še ohranjen.

Nič ugodno se ne razvijajo pogajanja tudi med Romunijo in Bolgarijo. Pogajanja se zavlačujejo proti pričakovanju in časopisnim napovedim. Vendar so poročila o teh pogajanjih ugodnejša z obeh strani in prevladuje prepričanje, da se bosta Romunija in Bolgarija vendarle sporazumeli. Kdo podpira Romunijo, da je kljub toliki osamljenosti tako odprona, je pri vsem tem najzanimivejše vprašanje, na katero pa časopisje zaenkrat ne daje odgovora.

Grčija se pripravlja na odpor, če bi bila od koga napadena. Vsak dan kliče rezerviste pod orožje. Ob enem se dnevno vrše seje vlade ter konference z italijanskim poslanikom na eni ter angleškim poslanikom na drugi strani. Grčija daje obvestila, da ne bo nikogar napadla, da pa se bo pred vsakim napadom branila. Tudi ne bo dopustila, da bi kdor koli porabil njeno ozemlje za napade na drugega. Javno mnenje v Grčiji pa je spričo napestosti na albanskih mejah močno vznemirjeno. Grško časopisje s pozornostjo objavlja vesti iz Turčije, da bo Turčija vedno na strani Grčije ter da svojih dobrih zvez z Grčijo nikakor ne bo opustila. Italija svetuje Grčiji naj se odpove jamstvom, ki jih daje Grčiji Anglija. Nemčija skuša vse napraviti, da bi se iz italijanskogrških napestosti ne razvila vojna še na Balkanu, odkoder Nemčija dobiva toliko živeža.

Angleški dalekometni topovi so te dni prispeli tudi v Turčijo, kjer jih bodo postavili ob Dardanelah za obrambo morskimi ožini. Rusija je prav te dni spet objavila, da ni stavila Turčiji nobenih zahtev, da ji prepusti prosto pot skozi morske ožine v Bospor in Dardanelah.

Neutemeljene trditve in resnica

Pod naslovom »Tekstilno delavstvo se bori za svoj obstoj« je »Slovenski dom« v sredo 21. avgusta 1940 prinesel članek, v katerem dosledno v tretjem odstavku navaja naslednje:

»Kljub neosnovanim pomislekom, ki sta jih stavljal zastopnika Jugoslovanske strokovne zveze, je konferenca soglasno sklenila, da se morajo realizirati sledeči predlogi...«

In v zadnjem odstavku istega dopisa zadnji stavek:

»Čudimo se tudi dejstvu, zakaj je potrebno, da se ustvarja od strani zastopnikov Jugoslovanske strok. zveze nezaupanje in nerazpoloženje za stvari, ki bodo prav gotovo koristile delavstvu in iščejo vse druge stvari kot pa prave in zdrave delavske interese.«

Ker imata gori omenjena odstavka namen, da na JSZ mečeta slabo luč, moramo resnici na ljubo ugotoviti:

Da JSZ oziroma njeni zastopniki niso proti resoluciji, katere vsebina je, na kakšen način nuditi tekstilnemu delavstvu čim hitrejšo pomoč, katere je bila sprejeta na konferenci delavskih zaupnikov v Kranju. Pač pa so zastopniki JSZ smatrali za potrebno, da stavijo neke pomisleke pri upravljanju podpornega fonda. Naglašali so, da mora biti upravljanje fonda v primerih brezposelnosti hitro, ne da bi delavec čakal na podporo po dva do štiri tedne. Pomisleke so tudi izjavili proti temu, da ta denar ne bi šel v kakšne druge namene, kakor se to dogaja z bednostnim fondom, ki se porablja za razna javna dela, nastavlja razne ljudi po uradih itd. Zastopniki JSZ so tudi iznesli zahtevo, da morajo biti podpore iz predvidenega fon-

da v višini dejanskih plač, kakor tudi, da strokovne organizacije prvenstveno zahtevajo, da se pri kr. bankski upravi bednostni fond izroči namenu, za katerega je bil v resnici mišljen. Tudi so zastopniki JSZ postavili pomisleke nasproti delavstvu prevzeti odgovornost za nove dajatve in to v sedanjem času, ko delavstvo že tako nič ne zasluži, posebno še, ako bi se podporni fond v resnici ne uporabljal za tisto, za kar je namenjen. Zastopniki JSZ so smatrali za potrebno, da te pomisleke izjavijo z ozirom na to, da bodo strokovne organizacije še nadalje pripravljene, da storijo vse, da se bo fond uporabljal samo za delavske namene. Mi smatramo, da je to edino prav. Tudi moramo zastopniku Delavske zbornice povedati še to, da Delavska zbornica ni odločujoč organ v takih in podobnih strokovnih vprašanjih, ker je njeno delovanje na podlagi zakona samo posredovalnega značaja, pač pa so za to poklicane strok. organizacije vseh smeri. Zastopniki JSZ so na tej konferenci tudi imeli pomisleke in jih bodo imeli še nadalje proti načinu poteka konference, kakor se je to zgodilo v Kranju. Delavski zaupniki in zastopniki strokovnih organizacij niso prišli na konferenco, da bi na njej mirno in tiho sedeli. Da so ti zastopniki izjavili kake pomisleke proti raznim sistemom upravljanja težko prisluznega delavskega denarja, je bila to njihova dolžnost, saj oni kot taki nosijo popolno odgovornost pred delavstvom.

Pojasnitvi moramo tudi resnici na ljubo, da se o 2., 3. in 4. točki resolucije na konferenci sploh ni razpravljalo in

Uspeh apneničarjev v Kresnicah

V ponedeljek 19. avgusta se je na okrajnem glavarstvu v Litiji vršila poravnalna razprava med podjetjem Birolla, apnenice Kresnice in Jugoslovansko strokovno zvezo, ki je zastopala pri podjetju zaposleno delavstvo.

Na razpravi je bil dosežen sporazum in sicer tako, da se zvišajo v obratu apnenice dnevne mezde vsem

delavcem po 3 din; v kamnolomu pa akordne postavke za 2 din pri kubičnem metru kamna.

S tem povišanjem plač bodo kresniški apneničarji vsaj malo pokrili primanjkljaj, ki ga imajo zaradi velike draginje. Podjetje je tudi tokrat uvidelo težak položaj delavstva in je pristalo na zvišanje plač.

Ponovna konferenca tekstilnega delavstva v Mariboru

Po sklepu tarifnega odbora Delavske zbornice se je vršila v nedeljo 18. avgusta ponovna konferenca za tekstilno delavstvo. Zastopane so bile: Delavska zbornica, vse štiri strokovne organizacije, okrajni načelnik za Maribor levi breg, zastopnik okrajnega načelnika za Maribor desni breg, zastopnik policije in obrtni referent od mestnega poglavarstva. Po obratnih zaupnikih so bile zastopane vse večje tekstilne tovarne v Mariboru.

Glavno poročilo za konferenco je podal referent Delavske zbornice gospod Stanko Jurij iz Ljubljane. Iz poročila je bilo razvidno, koliko je pri nas uvoženega bombaža in preje. V letu 1939. se je uvozilo 9.775 ton bombaža, v letu 1940. pa 14.500 ton. Iz tega je razvidno, da se je uvoz bombaža dvignil nad 400 ton ali za celih 52 odstotkov. Nasprotno pa je padel uvoz preje za okoli 50 odstotkov, volne pa za 18 odstotkov. Vrednost povečanega uvoza znaša v letu 1940. iz Egipta za 6 milijonov dinarjev, iz Amerike za 90 milijonov in iz Indije za 9 milijonov. Iz ostalih držav je uvoz deloma ukinjen. Na novo pa se sklepa, oziroma so že sklenjene pogodbe za dobavo bombaža s Turčijo in sedaj tudi s Sovjetsko Rusijo, ki nam bo dobavila okrog 2000 ton bombaža. V svojem poročilu je poročal tudi o vzrokih nastale krize v tekstilni industriji. Po podatkih, ki jih je Delavska zbornica dobila od obratnih zaupnikov iz posameznih obratov, je razvidno, da je kriza v tekstilni stroki zahtevala ogromne žrtve.

Od začetka leta 1940. do srede avgusta je bilo po mariborskih tekstilnih obratih reduciranih nad 1000 delavcev. Po vseh večjih obratih pa se je delovni čas skrčil ponekod na 5 dni v tednu, drugod pa na 4 in 5 delovnih dni. Normalno delajo v dveh izmenah samo nekateri manjši obrati, predvsem tisti, ki izdelujejo svilene produkte. Iz vsega tega je razvidno, da se beda tekstilnega delavstva veča iz dneva v dan, posebno ker se po drugi strani stalno dviga draginja.

V imenu JSZ je poudaril tov. Kores, da je bilo med tekstilnimi delavci že mnogo zamujenega, ker se je to delavstvo moralo boriti v prvih letih razvoja tekstilne industrije, predvsem za uveljavljanje socialne zakonodaje, katera se še danes popolnoma ne izvaja. Znano nam je, da delodajalci v začetku niso poznali ne 8 urnega delavnika, ne § 219. obrtnega zakona, kakor tudi ne § 221., niti se niso povsod uveljavili obratni zaupniki. Vse te zakonite pravice si je moralo delavstvo izvojevati po svojih strokovnih organizacijah, terjati za terjati z odvetniki. Vse to je bilo krivo, da je delavstvo premalo mislilo za svojo bodočnost, da bi se posvetilo in uveljavilo tudi na gospodarskem področju in s tem doseglo še v prejšnjih letih konjunkturo

da proti tem točkam zastopniki JSZ sploh niso mogli dati svojih pomislekov, kar čisto gotovo mi v skladu z namenom sklicane konference, ker je bila sklicana zato, da se na njej o predloženi resoluciji razpravlja.

Zaradi gori omenjenih dejstev so zastopniki JSZ prav lahko imeli nezaupanje in nerazpoloženje, ne proti resoluciji, marveč proti načinu poteka konference. Avtor dopisa naj si zapomni, da bodo zastopniki JSZ vedno stali na stališču svobodnega izražanja, posebno pa takrat, kadar se bo razpravljalo izključno o delavskih vprašanjih. Avtor dopisa je tudi hotel javnosti prikazati, da je JSZ proti temu, da bi se tekstilnemu delavstvu prisločilo na pomoč. Izjavljamo, da je JSZ skupno s strokovnimi organizacijami storila vse, da se delavstvu čim prej odpo-more. Nikdar pa pri svojem delovanju ne bo priznala diktata, posebno ne od tistih, ki so od delavstva in strokovnih organizacij odvisni. Gospodje, na delavskih konferencah malo več demokratizma, pa bomo imeli polno zaupanje, še več pa razumevanja!

ustanovitev podpornih fondov, iz katerih bi lahko črpalo v težkih časih krize, v kateri se sedaj nahaja.

Na konferenci so bili napravljeni tile sklepi: 1. Takoj naj se ustanovi banovinski podporni sklad, v katerega prispeva manjši del delavstvo, večji del pa industrija. Iz tega fonda naj bi se delavcem nadomestil zaslužek zaradi skrčenega dela ali dopusta. — 2. Podporna doba pri Borzi dela naj se zviša. — 3. Takoj naj se uzakoni načrt uredbe, po kateri bi imela kr. banska uprava po svojih pooblaščenih pravico ugotavljati, v koliko je pri raznih podjetjih upravičen odpust delavstva ali skrčenja delovnih dni.

Zapiski

Obletnico sporazuma je 25. in 26. t. m. praznovala vlada v Zagrebu. Za to priliko so napovedovali več pomembnih ukrepov za ureditev našega gospodarskega in socialnega življenja. Na dan proslave pa je bila objavljena le uredba o povišanju cen pšenice na 500 din in o enotnem kruhu.

Od 31. avgusta do 9. septembra nam bo podal Ljubljanski velesejem 47. razstavno prireditel. Razstavni prostori so vsi zasedeni, pa bo ta prireditel prav lepa revija naše gospodarske delavnosti, ki je tudi sedanji težki časi ne morejo pritisniti ob tla, kakor je ni pritisnila dolga leta trajajoča kriza. Na velesejmu bodo zastopane vse pomembnejše industrijske in obrtne panoge, tako kovinska, tekstilna, papirna, elektrotehnična, kemična, steklarska, živilska, stavbna, poljedelski stroji, glasbila, kurjava, keramika itd. Mimo tega bodo še zaokrožene razstave pohištva in stanovanjske opreme, malih domačih živali, male obrti, naša vsakdanja prehrana, zobna tehnika, obramba pred napadi iz zraka, cvetje in zelenjava, likovna umetnost, motorna in brezmotorna letala in turizem. Dne 8. septembra bo tekmovanje harmonikarjev. Obiskovalci velesejma pa imajo na jugosl. železnicah brezplačen povratek.

Pri Narodni banki (po podatkih dr. R. Bičanića) odločujejo danes takole: Država s svojimi 11.900 delnicami ima 200 glasov, a 9 nadaljnjih delničarjev s 14.315 delnicami ima 800 glasov v upravi banke; delničarji Narodne banke so od l. 1920. do danes dvignili na kapital 180 mil. dinarjev 457 mil. din.; delničarji Narodne banke so od l. 1922. do 1931. dvignili na naslov dividend 248 mil. din., od l. 1931 do 1939 180 mil. din., medtem ko je država dobila vsega 92 milijonov, to je na vsakih 100 din., ki jih je dobivala država v imenu svojega dela, so delničarji Narodne banke pred l. 1931. dobivali 66, po l. 1931. pa 198; delničarji Narodne banke so plačali skupno 180 mil. din. a si vzeli pravico, da dele na leto za 2—2½ milijarde din posojil s 5½% letno.

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumpf«, »Styria«, »Avstroaimler« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110

Delavska PRAVICA GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 2-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 2-I. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Številka post. čekovnega računa 14.900. Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din., za četrt leta 10 din., za pol leta 20 din., za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din., letno 70 din. List ureja in za nj odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zumer, Ljubljana. Tiska Zadržna tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejce)

LJUBLJANSKI VELESEJEM

Zrebanje vstopnic obiskovalcev velesejma

od 31. avgusta do 9. septembra 1940

Razstava industrijskih in obrtniških izdelkov. Številne posebne razstave. — Lepa darila: Motorno kolo, radijski aparat, šivalni stroj, harmonika, mnogo koles, preproge, brzoparilnik, pohištvo, otroški voziček, ure, vino, žganje, pivo, rogaška slatina, kravate, izleti s parnikom v Kotor ter številna bivanja v zdraviliščih in letoviščih. — Polovična vozina na železnici.